

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Культурні реалії сьогодення, забарвлені потужними тенденціями реформування суспільного життя, переосмислення аксіологічних настанов українського соціуму, суб'єктивізації осягнення світу та накопиченого людством культурного досвіду тощо, висувають перед сучасною національною системою вищої освіти низку викликів. Передусім нагальною проблемою є складання та апробація нових траєкторій навчання, спрямованих на формування конкурентоспроможного, мобільного, ініціативного фахівця, здатного до самостійної постановки професійних питань і пошуку вирішень професійних проблем на високому рівні.

Одним із векторів формування механізмів перманентного професійного вдосконалення та самореалізації конкурентоспроможного фахівця, забезпечення його кар'єрного зростання та адаптації до змін на ринку праці сьогодні є дистанційне навчання, яке відповідає таким тенденціям сучасної освіти, як студентоцентристська спрямованість, безперервність, індивідуалізація та максимальне підвищення ініціативи студентства, актуалізація творчої дослідницької діяльності тощо.

Безумовними перевагами цієї форми навчання є соціальна досяжність, екстериторіальність, технологічність, економічна ефективність, мобільність і водночас потенційна індивідуалізованість й активізація креативного потенціалу студента, гнучка регламентація у формуванні студентом власних алгоритмів опанування навчальних дисциплін, графіку навчання та його регуляція паралельно з набуттям освіти в іншому навчальному закладі. Затребуваність дистанційного навчання детермінована також і його здатністю до сполучення процесів набуття компетентностей та власне професійної діяльності.

Проте дистанційне навчання, фундаментом якого є інтерактивне спілкування студента та викладача, містить у собі загальноновизнані проблематизуючі аспекти, пов'язані з потребою переосмислення специфіки діалогу «студент-викладач» і ступеня активності його учасників.

Передусім це питання свідомого, відповідального ставлення студента до процесу навчання. Успішність дистанційного навчання багато в чому зумовлюється особистісною вмотивованістю студента, його готовністю до самоконтролю, здатністю до складання та дотримання індивідуальної навчальної стратегії, активністю в набутті та вдосконаленні компетентностей, пошуку інформації. Відсутність безпосередньої конкуренції, можливості миттєвого співставлення власних результатів і досягнень інших студентів і водночас публічність відкритість і прозорість демонстрації оновлюваних показників успішності також є одними з «проблемних зон» дистанційної освіти, безпосередньо пов'язаними із відпрацюванням механізмів адекватної оцінки рівня набутих знань і власного професіоналізму, необхідних для успішної позитивної самореалізації студента як особистості та фахівця, здатного до здійснення професійних обов'язків за умов високої конкуренції.

Дистанційна освіта активізує здатності студентства до виконання групових завдань, критичного осмислення наданої інформації, постановки та групового обго-

ворення проблемних питань і передбачає свідоме уникання плагіату при обмеженій свободі використання освітніх ресурсів – опору на декларований Законом України «Про вищу освіту» принцип академічної доброчесності. Всебічна активізація ролі студента в контексті дистанційної освіти потребує формування нового методичного підґрунтя та алгоритмів здійснення навчального процесу, які резонують із такими засадничими принципами вищої освіти, визначеними в Законі України «Про вищу освіту», як академічна мобільність й академічна свобода.

Однак суттєвою складністю у процесі реалізації дистанційної траєкторії навчання є віртуалізація, безособистісність спілкування. Це детермінують необхідність перенесення уваги педагога в площину перманентного оновлення навчального матеріалу та його репрезентації в розмаїтті форм і методів – електронні версії підручників, відео-лекції, інтернет-конференції, презентації, консультації в режимі он-лайн тощо. Вагомою новелою у контексті дистанційного навчання є й формування нових методик і форм контролю якості засвоєння знань – вебінари, використання режимів форуму, чату, блогу, технологій Skype, а також постійного доступу до консультацій з викладачем (тьютором) при збереженні традиційних форм – тестових завдань, контрольних робіт, есе.

У зв'язку з цим виникає й низка нових вимог до постаті викладача – передусім наявність високого рівня суто технічної підготовки (навичок роботи у відкритій системі управління навчальним процесом Moodle, телекомунікаційних мережах, застосування новітніх інформаційних технологій). У контексті дистанційної освіти викладач є активним учасником перманентного, індивідуалізованого діалогу (в режимі «будь-де-будь-коли»), який передбачає креативність форм репрезентації навчального матеріалу, здатність до поєднання синхронних й асинхронних форм спілкування, контролю знань студентів (індивідуального й групового).

Законом України «Про вищу освіту» вища освіта репрезентована як сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей. Дистанційна освіта, як безумовно значимий модус формування означеної сукупності на професійному рівні, з огляду на віртуалізацію діалогу студента й педагога певним чином проблематизує формування тих світоглядних, громадянських засад і кола морально-етичних цінностей, що постають як особистісні характеристики фахівця.

З огляду на інтенсифікацію самотійної роботи в контексті дистанційної освіти видається можливим утверджувати, що такий алгоритм навчання активізує набуття та розвиток таких компетентностей, як здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, адаптації та дії в новій ситуації, інтенсифікує розвиток навичок міжособистісної взаємодії за умов віддаленого спілкування, вагомість якого за культурних умов сьогодення перманентно зростає, а також здатності працювати в міжнародному контексті, діяти соціально відповідально та свідомо в певному ціннісному колі та контексті певної культури.

За умов максимальної адаптації студента до специфіки дистанційної освіти результати навчання відповідатимуть загальноприйнятій у міжнародному освітньому середовищі класифікації результатів навчання (за Б. Блумом і В. Кратволлом), які в когнітивній сфері передбачають розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання, в емоційній (афективній) сфері – ціннісну орієнтацію, зокрема повагу до культурного різноманіття, організацію та концептуалізацію, зокрема визнання власної відповідальності за свої вчинки, адаптацію своєї поведінки до прийнятих системних цінностей, характеристику системи цінностей, котра передбачає наявність у особи сформованої системи цінностей, що визначає її відповідну послідовну та передбачувану поведінку, яка є позитивним ґрунтом професійної діяльності та водночас соціалізації особистості.

Дистанційна освіта, формуючи новітні конфігурації освітнього простору, значно розширює коло засобів набуття знань, формування та всебічного розвитку

компетентностей, надає можливості активізації спільних освітніх траєкторій із зарубіжними партнерами у системі світової освіти, забезпечує як інтенсифікацію полілогу в освітній сфері, відповідного тенденціям сучасної культури, так і формування засад професійної мобільності майбутніх фахівців і створює фундамент для свідомого безперервного навчання та самовдосконалення протягом життя.

**Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут філософії НАН України
Інститут історії України НАН України
Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара**

ОСВІТА І НАУКА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

24-25 листопада 2017 р.

Частина I

**Міністерство освіти і науки України
Інститут педагогіки НАПН України
Інститут філософії НАН України
Інститут історії України НАН України
Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара**

ОСВІТА І НАУКА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

24-25 листопада 2017 р.

Частина I

Дніпро

2017

УДК 303
ББК 63.3
О 72

Редакційна колегія:

Токовенко Олександр Сергійович, д.філос.н., проф., декан факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Ищенко Ігор Васильович, д.політ.н., доц., в.о. завідувача кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Горбатенко Володимир Павлович, д.політ.н., проф., заступник директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України

Касьянов Георгій Володимирович, д.і.н., проф., зав. відділу новітньої історії та політики Інституту історії України НАН України

Пометун Олена Іванівна, д. пед. н., проф. член-кореспондент НАПН України, головний науковий співробітник відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН України.

Хамітов Назіп Віленович, д.філос.н., проф., провідний науковий співробітник відділу філософської антропології Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України

Крилова Світлана Анатоліївна, д.філос.н., проф., завідувач кафедри філософської антропології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Окороков Віктор Броніславович, д.філос.н., проф., завідувач кафедри філософії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Висоцький Олександр Юрійович, д.політ.н., проф., професор кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Кривошеїн Віталій Володимирович, д.політ.н., проф., завідувач кафедри соціології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Третяк Олексій Анатолійович, д.політ.н., доц., завідувач кафедри політології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Вершина Вікторія Анатоліївна, к.філос.н., доц., доцент кафедри філософії, заступник декана факультету суспільних наук і міжнародних відносин з наукової роботи Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Ключник Руслан Максимович, к.політ.н., доцент кафедри політології та міжнародних відносин Університету імені Альфреда Нобеля.

О 72 Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 листопада 2017 р., м.Дніпро. Частина I. / Наук. ред. О.Ю.Висоцький. – Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. – 374 с.

У збірник вміщено матеріали Всеукраїнської наукової конференції «**Освіта і наука в умовах глобальних трансформацій**», що присвячені осмисленню стану та проблем сучасної освіти і науки в Україні та у світі, визначенню дієвих заходів та оптимальних шляхів подолання негативних явищ в освітній та науковій сферах. Рекомендовано для студентів, аспірантів і викладачів вищих навчальних закладів, науковців.

© Колектив авторів, 2017

© ДНУ ім. Олеся Гончара, 2017